

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

TEM
17.03.2021

VN/7769/2021

PÄÄSTÖKAUPPADIREKTIIVIN MUKAISET TIEDOT VUONNA 2020 MAKSETUSTA PÄÄSTÖKAUPAN EPÄSUORIEN KUSTANNUSTEN KOMPENSAATIOTUESTA

Kesäkuun 1 päivänä 2017 astui voimaan laki päästökaupasta johtuvien epäsuorien kustannusten kompensoimisesta (138/2017). Laissa säädetään kompensoitiotuesta, jolla korvataan tietyillä energiantensiivisillä teollisuuden aloilla toimiville yrityksille EU:n päästökaupan aiheuttamaa lisäkustannusta sähkön hinnassa, eli niin sanottuja päästökaupan epäsuoria kustannuksia.

Kompensoitiotuen myöntäminen on mahdollista päästökauppadirektiivin 2003/87/EY perusteella, jonka mukaan EU:n jäsenvaltiot voivat kompensoida epäsuoria kustannuksia määritellyille hiilivuodolle riskialttiille toimialoille.

Suomessa kompensoitiotukea on maksettu yrityksille vuodesta 2017 lähtien ja viimeinen voimassa olevan mukaisen lain mukainen tuki tulla maksamaan vuonna 2021. Tuki perustuu maksatusvuotta edeltävänä vuotena aiheutuneisiin epäsuoriin kustannuksiin. Tukea on vuosittain myönnetty keskimäärin 59 laitokselle, vuonna 2020 tukipäätös tehtiin 61 laitokselle. Tukea saaneiden laitosten yhteenlaskettu sähkönkulutus vuonna 2019 oli noin 22 300 GWh. Lähes kaikki tästä sähkönkulutuksesta oli kompensoitiotukeen oikeutettua. Tuensaajat ja tukipäätökset löytyvät Energiaviraston ylläpitämästä sähköisestä asiointijärjestelmästä¹.

Huhtikuun 8 päivänä 2018 astui voimaan päästökauppadirektiivin muutos, jolla pääosin valmistaudutaan vuonna 2021 alkavaan päästökauppakauteen. Muutetun direktiivin mukaan jäsenvaltioiden tulisi kompensoida päästökaupan epäsuoria kustannuksia toimialoille tai niiden osille, jotka ovat alttiita todelliselle hiilivuodon riskille epäsuorien kustannusten vuoksi.

Muutetun päästökauppadirektiivin mukaan jäsenvaltioiden tulisi pyrkiä siihen, että ne käyttävät enintään 25 prosenttia päästöoikeuksien huutokaupasta saaduista tuloista epäsuorien kustannusten kompensoimiseen. Kunakin vuotena, jona 25 prosentin raja ylittyy, jäsenvaltion on julkaistava raportti, jossa esitetään perustelut ylitykselle. Raporttiin on sisällytettävä asiaankuuluvat tiedot niiden suurten teollisuuskäyttäjien sähkön hinnoista, jotka hyötyvät kompensoitiotuesta, sanotun kuitenkaan rajoittamatta luottamuksellisten tietojen suojaa koskevia vaatimuksia. Raporttiin on sisällytettävä myös tiedot siitä, onko otettu asianmukaisesti huomioon muut toimenpiteet, joilla välillisiä hiilidioksidikustannuksia alennetaan kestävästi keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä.

¹ [Energiavirasto, SATU-järjestelmä](#)

Vuonna 2020 Suomessa maksettiin kompensaatiotukea yrityksille 74,6 miljoonaa euroa¹, ja Suomi sai päästökaupan huutokauppatuloja 220,5 miljoonaa euroa². Kompensaatiotuen osuus huutokauppatuloista oli noin 34 prosenttia. Päästökauppadirektiivin edellyttämät tiedot esitetään tässä raportissa.

Perustelut vuonna 2020 maksetun kompensaatiotuen määrälle

Laki epäsuorien kustannusten kompensoimisesta, jonka mukaisesti tukea myönnetään, astui voimaan 1.6.2017. Päästökauppadirektiivin muutos, jossa kompensaatiotuen enimmäismäärälle asetettiin 25 prosentin suositus, astui voimaan vasta myöhemmin, 8.4.2018.

Suomen kompensaatiotukijärjestelmä ja tuen määrän laskenta noudattaa tarkasti Euroopan komission päästökaupan valtioneuvoston suositusta (2012/C 158/04) asetettuja vaatimuksia. Suuntaviivojen mukaan päästökaupan aiheuttamista epäsuorista kustannuksista voidaan vuosina 2019-2020 kompensoida tuensaajille enintään 75 prosenttia³. Suuntaviivoja on tuki-intensiteetin osalta Suomessa sovellettu siten, että se on puolet sallitusta maksimitasosta. Näin ollen kompensointilaissa määritellyn tuki-intensiteetin mukaisesti tukea maksetaan kyseisinä vuosina 37,5 prosenttia hyväksytyistä epäsuorista kustannuksista. Tukijärjestelmä on notifioitu komissiolle, joka hyväksyi sen 4.4.2017.

Maksetun kompensaatiotuen ja huutokauppatulojen suhde vaihtelevat vuosittain huomattavasti, sillä erilaisista muodostumismekanismeista johtuen niiden määrät eivät ole riippuvaisia toisistaan. Huutokauppatulot määräytyvät kunkin päästöoikeushuutokaupan selvityshinnan ja Suomen osuuden kyseisen huutokaupan päästöoikeuksista perusteella. Vuonna 2020 käytyjen huutokauppojen selvityshintojen keskiarvo oli 24,33 €². Kompensaatiotuki puolestaan on takautuvasti maksettava tuki, jota vuonna 2020 maksettiin tarkasteluvuoden 2019 osalta. Tuen määrän määrittelyyn käytetty tarkasteluvuoden 2019 päästöoikeuden termiinihintana oli 15,96 €¹, joka muodostui joulukuussa 2018 erääntyvien, seuraavaa vuotta koskevien johdannaissovimusten keskihintojen perusteella. Näin ollen termiinihintana määritellään eri ajankohdan perusteella kuin tuen maksuvuoden huutokauppatulot.

Päästökaupan valtioneuvoston suositusta mukaisesti kompensaatiotuen määrä laitokselle määritetään viitejakson 2005–2011 sähkönkulutuksen keskiarvon perusteella, eikä tarkasteluvuoden sähkönkulutuksella ole vaikutusta tuen määrään, ellei se ole merkittävästi (yli 50 %) alhaisempi kuin viitejakson sähkönkulutus. Tukimäärä lasketaan vuosittain saman viitejakson perusteella. Maksettava kompensaatiotukimäärä vaihtelee vuosittain siis ainoastaan tuki-intensiteetin ja päästöoikeuden termiinihinnan perusteella.

Vuonna 2020 myönnetyn kompensaatiotuen määrää voidaan selittää Suomen teollisuuden rakenteella. Suomen suurimmat teollisuusyritykset toimivat aloilla, jotka kuuluvat suuntaviivojen mukaisesti hiilivuodolle riskialttiisiin toimialoihin ja ovat oikeutettuja hakemaan lain mukaista kompensaatiotukea. Näiden yritysten tuotteiden valmistus on energiaintensiivistä. Vuonna 2019 kompensaatiotukea hakeneiden 61 laitoksen sähkönkulutus oli yli 56 prosenttia Suomen koko teollisuudessa kulutetusta sähköstä.

Energiaintensiivisten ja suurten teollisuusyritysten sähkön hinta ja sen muodostuminen

Teollisuuslaitosten sähkön hinta muodostuu kolmesta komponentista: sähköenergiasta, sähkönsiirrosta ja veroluonteisista maksuista. Sähköenergian hinta on teollisuuslaitoskohtainen ja vaihtelee sähkön hankintatavan ja sopimusten mukaan.

² [Energiaviraston tiedote 21.12.2020](#)

³ [Euroopan komission tiedonanto \(2012/C 158/04\)](#)

Teollisuuslaitoksen koosta ja sijainnista riippuen se voi olla kytkettynä suoraan kantaverkkoon tai paikalliseen sähkön alue- tai jakeluverkkoon. Suoraan kantaverkkoon kytketylle laitokselle ei kohdistu jakeluverkon käytöstä aiheutuvia kuluja. Lisäksi siirron hintaan vaikuttaa laitoksen sijainti, koska siirtohinnoittelussa on jakeluverkkoyhtiökohdaisia eroja. Teollisuuslaitoksille on käytössä myös sähkötehoon perustuvia siirtohinnoja, jolloin myös kulutetun sähkön määrä vaikuttaa sähkönsiirron keskimääräiseen yksikkökustannukseen.

Teollisuudessa tuotteiden valmistukseen käytetystä sähköstä maksetaan sähköveroa veroluokka II:n mukaisesti. Lisäksi käytetyn sähkön määrän mukaan maksetaan huoltovarmuusmaksua. Nämä veroluonteiset maksut ovat kaikille samaan veroluokkaan kuuluville toimijoille samat ja perustuvat ainoastaan käytetyn sähkön määrään. Tietyt ehdot täyttävien yritysten on mahdollista saada maksamastaan veroluokka II:n sähköverosta energiantensiivisen yrityksen veronpalautusta. Tilikaudelta 2020 palautus on 85 % valmisteverojen siitä osuudesta, joka ylittää 0,5 % yrityksen jalostusarvosta. Näin lasketusta veronpalautuksesta maksetaan kuitenkin vain 50 000 euroa ylittävä osuus.⁴

Taulukko 1:ssä esitetään tilastotietoa teollisuusyritysten maksamasta sähkön kokonahinnasta perustuen Tilastokeskuksen keräämiin tietoihin. Tilastokeskus on laskeut hinnan kuluttajatyypikohtaisista kuukausittaisista myyntimäärällä painotetuista keskihinnasta. Sähköenergian hinnat perustuvat Tilastokeskuksen loppukuluttajille sähköä myyville yrityksiltä saamiin tietoihin. Siirtohinnot perustuvat Energiaviraston tietoihin. Hinnossa on huomioitu sähköenergia- ja siirtohinnot sekä verot, mutta ei mahdollisia veronpalautuksia⁵. Tiedot kattavat noin 55 % teollisuuden sähkökulutuksesta.

Taulukko 1. Sähkön hinta kuluttajatyypeittäin Suomessa 2020 ⁵

2020	T8 (Yritys- ja yhteisöasiakkaat 2 000 - 19 999 MWh/vuosi)	T9 (Yritys- ja yhteisöasiakkaat 20 000 - 69 999 MWh/vuosi)	T10 (Yritys- ja yhteisöasiakkaat 70 000 - 150 000 MWh/vuosi)
Hinta (€/MWh)	86,10	62,80	60,10

Taulukossa 2 esitetään Pöyry Management Consulting Oy:n arvioita teollisuuslaitosten sähköstä keskimäärin maksamasta hinnasta ja sen muodostumisesta. Arviot perustuvat helmikuussa 2018 julkaistuu raporttiin, jonka Pöyry Management Consulting Oy teki Elinkeinoelämän keskusliiton toimeksiannosta. Raportissa oletetaan, että suuri teollisuuslaitos (sähkön kulutus vuodessa yli 500 GWh) on liitetty kantaverkkoon ja muu teollisuuslaitos (100 GWh/a) jakeluverkkoon⁶. Veroluonteiset maksut sisältävät sähköveron ja huoltovarmuusmaksun, joista energiantensiivisen yrityksen veronpalautusta voi saada sähköverosta.

Taulukko 2: Sähkön hinnan muodostuminen teollisuuden loppukäyttäjille ⁶

	Kokonaiskustannus	Sähköenergian Suomen aluehinta	Siirto ja jakelu	Veroluonteiset maksut	Veroluonteiset maksut veronpalautusten jälkeen
Suuri teollisuuslaitos (€/MWh)	40,84	33,19	6,50	7,03	1,15
Muu teollisuuslaitos (€/MWh)	49,44	33,19	14,70	7,03	1,55

⁴ vero.fi

⁵ [Tilastokeskus, Sähkön hinta kuluttajatyypeittäin](#)

⁶ [Pöyry Management Consulting Oy, 1.2.2018, Sähkön kustannusvertailu eri maissa](#)

Muut toimenpiteet päästökaupan epäsuorien kustannusten alentamiseksi

Suomessa päästöttömien energialähteiden käyttö sähköntuotannossa on lisääntynyt merkittävästi ja kasvun odotetaan jatkuvan. Edelleen kivihiilen käytöstä energian tuotannossa tullaan luopumaan, mikä osaltaan alentaa päästökaupan epäsuoria kustannuksia tulevaisuudessa.

Suomi on osa alueellisia sähkömarkkinoita, joihin kuuluvat Pohjoismaiden lisäksi Baltian maat. Suuri osa tukkusähkökaupasta käydään Nord Pool –sähköpörssissä, jonka Elspot-markkinalla sähkön tuottajien, välittäjien, vähittäismyyjien sekä suurten loppukäyttäjien osto- ja myyntitarjouksiin perustuvassa huutokaupassa muodostuu hinta seuraavan päivän tunneille. Hinta perustuu tavallisesti marginaalituotantolaitoksen marginaalikustannukseen kyseisenä tuntina. Marginaalituotantolaitoksena toimii usein fossiilisia polttoaineita tai turvetta käyttävä laitos, jonka marginaalikustannuksia korottaa päästöoikeuden hinta. Tästä syntyvät päästökaupan epäsuorat kustannukset.

Kun marginaalituotantolaitoksena toimii aiempaa harvempina tunteina fossiilisia polttoaineita tai turvetta käyttävä laitos, vähenee myös niiden tuntien määrä, joina päästöoikeuden hinta siirtyy suoraan sähkön hintaan. Lisäksi päästöoikeuden hinnan vaikutus sähkön hintaan pienenee, jos marginaalituotantolaitoksena toimii aiempaa matalamman CO₂-intensiteetin laitos.